

Akty prawne

Decyzja Rady (UE) nr 2015/1523 z 14.09.2015 ustanawiająca środki tymczasowe w obszarze ochrony międzynarodowej na rzecz Włoch i Grecji (Dz.Urz. UE z 2015 r. nr L 239/146).

Decyzja Rady (UE) nr 2015/1601 z 22.09.2015 ustanawiająca środki tymczasowe w obszarze ochrony międzynarodowej na rzecz Włoch i Grecji (Dz.Urz. UE z 2015 r. nr L 248/80).

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/95/UE z 13.12.2011 w sprawie norm dotyczących kwalifikowania obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako beneficjentów ochrony międzynarodowej, jednolitego statusu uchodźców lub osób kwalifikujących się do otrzymania ochrony uzupełniającej oraz zakresu udzielanej ochrony (Dz.Urz. UE z 2011 r. nr L 337/9).

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/32/UE z 26.06.2013 w sprawie wspólnych procedur udzielania i cofania ochrony międzynarodowej (Dz.Urz. UE z 2013 r. nr L 180/60).

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/33/UE z 26.06.2013 w sprawie ustanowienia norm dotyczących przyjmowania wnioskodawców ubiegających się o ochronę międzynarodową (Dz.Urz. UE z 2013 r. nr L 180/96).

Karta Narodów Zjednoczonych, Statut Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości i Porozumienie ustanawiające Komisję Przygotowawczą Narodów Zjednoczonych (Dz.U. z 1947 r. nr 23, poz. 90).

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 (Dz.U. z 1997 r. n 78 poz. 483 ze zm.).

Konstytucja Syryjskiej Republiki Arabskiej z 26.02.2012 (ar. دستور الجمهورية العربية السورية لعام 2012), nieoficjalny przekład na j. angielski Międzynarodowej

Organizacji Pracy, https://www.ilo.org/dyn/natlex/natlex4.detail?p_isn=91436&p_lang=en [dostęp: 07.07.2021].

Konwencja dotycząca statusu uchodźców, sporządzona w Genewie 28.07.1951 (Dz.U. z 1991 r. nr 119 poz. 515).

Konwencja genewska o ochronie osób cywilnych podczas wojny z 12.08.1949 (Dz.U. z 1956 r. nr 38 poz. 171).

Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzona w Rzymie 4.11.1950, zmieniona następnie protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona protokołem nr 2 (Dz.U. z 1993 r. nr 61 poz. 284).

Konwencja o zakazie prowadzenia badań, produkcji, składowania i użycia broni chemicznej oraz o zniszczeniu jej zapasów, sporządzona w Paryżu 13.01.1993 (Dz.U. z 1999 r. nr 63 poz. 703.).

Konwencja wiedeńska o prawie traktatów sporządzona w Wiedniu 23.05.1969 (Dz.U. z 1990 r. nr 74 poz. 439).

Konwencja w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 10.12.1984 (Dz.U. z 1989 r. nr 63 poz. 378).

Międzynarodowy pakt praw obywatelskich i politycznych otwarty do podpisu w Nowym Jorku 19.12.1966 (Dz.U. z 1977 r. nr 38 poz. 167).

Protokoły dodatkowe do konwencji genewskich z 12.08.1949 dotyczący ochrony ofiar międzynarodowych konfliktów zbrojnych (Protokół I) oraz dotyczący ochrony ofiar

niemiedzynarodowych konfliktów zbrojnych (Protokół II), sporządzone w Genewie 8.06.1977 (Dz.U. z 1992 r. nr 41 poz. 175).

Protokół dotyczący statusu uchodźców sporządzony w Nowym Jorku 31.01.1967 (Dz.U. z 1991 r. nr 119 poz. 517.).

Protokół nr 1 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzony w Paryżu 20.03.1952 oraz Protokół nr 4 do powyższej konwencji sporządzony w Strasburgu 16.09.1963 (Dz.U. z 1995 r. nr 36 poz. 175).

Rezolucja RB ONZ nr 242 z 22.11.1967, S/RES/242 (1967).

Rezolucja RB ONZ nr 338 (1973) z 22.10.1973, S/RES/338.

Rezolucja RB ONZ nr 2254 z 18.12.2015, S/RES/2254 (2015).

Rezolucja ZO ONZ nr 174 (II) z 21.11.1947, A/RES/174 (II), Statute of the International Law Commission.

Rezolucja ZO ONZ nr 181 z 29.11.1947, A/RES/181 (II).

Rezolucja ZO ONZ nr 194 (III) z 11.12.1948, A/RES/194 (III).

Rezolucja ZO ONZ 217 A (III) z 10.12.1948, A/RES/217 (III), Powszechna deklaracja praw człowieka.

Rezolucja ZO ONZ nr 302 z 8.12.1949, A/RES/302 (IV).

Rezolucja ZO ONZ nr 428 z 14.12.1950, A/RES/428(V), Statute of the Office of the United Nations High Commissioner for Refugees.

Rezolucja ZO ONZ nr 2252 z 4.07.1967, A/RES/2252 (ES-V).

Rezolucja ZO ONZ nr 3236 (XXIX) z 22.11.1974, A/RES/3236 (XXIX).

Rezolucja ZO ONZ nr 3376 (XXX) z 10.11.1975, A/RES/3376 (XXX).

Rezolucja ZO ONZ nr 31/20 z 24.10.1976, A/RES/31/20.

Rezolucja ZO ONZ nr 32/40 z 02.12.1977, A/RES/32/40.

Rezolucja ZO ONZ nr 35/207 z 16.12.1980, A/RES/35/207.

Rezolucja ZO ONZ nr 58/153 z 24.02.2004, A/RES/58/153.

Rezolucja ZO ONZ nr 73/151 z 17.12.2018, A/RES/73/15, Global Compact on Refugees.

Rezolucja ZO ONZ nr 74/84 z 13.12.2019, A/RES/74/84.

Rezolucja ZO ONZ nr 75/172 z 16.12.2020, A/RES/75/172.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 604/2013 z 26.06.2013 w sprawie ustanowienia kryteriów i mechanizmów ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca (Dz.Urz. UE z 2013 r. nr L 180/31).

The Agreement for Economic and Social Cooperation and Coordination Between the Lebanese Republic and the Syrian Arab Republic, 16.09.1993,
http://www.syrleb.org/SD08/msf/1507751474_.pdf [dostęp: 07.07.2021].

Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana 2016 rok) (Dz.Urz. UE z 2016 r. nr C 202/1).

Tripartite Agreement Between the Government of the Republic of Kenya, the Government of the Federal Republic of Somalia and the United Nations High Commissioner for Refugees Governing the Voluntary Repatriation of Somali Refugees Living in Kenya, 10.11.2013,
<https://www.refworld.org/docid/5285e0294.html> [dostęp: 07.07.2020].

Tripartite Agreement for the Voluntary Repatriation of Central African Refugees Living in Cameroon between the Government of the Republic of Cameroon, the Governments of the Central African Republic and UNHCR, 29.06.2019, <https://www.refworld.org/docid/5d2f244a4.html> [dostęp: 07.07.2021].

Ustawa z 31.03.1938 o pozbawianiu obywatelstwa (Dz.U. z 1938 r. nr 22 poz. 191).

Ustawa z 13.06.2003 o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2003 r. nr 128 poz. 1176 ze zm.).

Ustawa z 12.12.2013 o cudzoziemcach (Dz.U. z 2013 r. poz. 1650 ze zm.).

Orzecznictwo

MTS, Legal Consequences for States of the Continued Presence of South Africa in Namibia (South West Africa) notwithstanding Security Council Resolution 276 (1970). Advisory Opinion of 21 June 1971, <https://www.icj-cij.org/en/decisions/advisory-opinion/1970/1971/desc> [dostęp: 07.07.2021].

Wyrok ETPCz z 07.07.1989 w sprawie 14038/88, „Soering przeciwko Zjednoczonemu Królestwu”.

Wyrok ETPCz z 15.11.1996 w sprawie 22414/93 „Chahal przeciwko Zjednoczonemu Królestwu”,
wyrok ETPCz z 28.02.2008 w sprawie 37201/06, „Saadi przeciwko Włochom”.

Wyrok ETPCz z 07.03.2000 w sprawie 43844/98, „T.I. przeciwko Zjednoczonemu Królestwu”.

Wyrok ETPCz z 21.01.2011 w sprawie 30696/09, „M.S.S. przeciwko Belgii”.

Wyrok ETPCz z 23.02.2012 w sprawie 27765/09, „Hirsi Jamaa i inni przeciwko Włochom”.

Wyrok ETPCz z 02.07.2018 w sprawie 9373/15, „M.A. przeciwko Francji”.

Wyrok ETPCz z 13.02.2020 w sprawach połączonych 8675/15, 8697/15, „N.D. i N.T. przeciwko Hiszpanii”.

Wyrok ETPCz z 24.03.2020 w sprawie 24917/15, „Asady i inni p. Słowacji”.

Wyrok ETPCz z 25.06.2020 w sprawie 9347/14, „Moustahi p. Francji”.

Wyrok ETPCz z 08.07.2020 w sprawie 12625/17, „Shahzad p. Węgrom”.

Wyrok ETPCz z 23.07.2020 w sprawach połączonych 40503/17, 42902/17, 43643/17, „M.K. i inni przeciwko Polsce”.

Wyrok TSUE z 14.05.2019 w sprawach połączonych C-391/16, C-77/17 i C-78/17, „M przeciwko Ministerstvo vnitra oraz X i X przeciwko Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides”, ECLI:EU:C:2019:403.

Wyrok TSUE z 02.04.2020 w sprawach połączonych C-715/17, C-718/17 i C-719/17, „Komisja Europejska przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej, Republice Czeskiej i Węgrom”, ECLI:EU:C:2020:257.

Wyrok TSUE z 17.12.2020 w sprawie C-808/18, „Komisja Europejska przeciwko Węgrom”, ECLI:EU:C:2020:1029.

Dokumenty

ExCom, *Conclusion No. 6 (XXVIII) – 1977*, A/32/12/Add.1, 12.10.1977.

ExCom, *Conclusion No. 15 (XXX) – 1979*, A/34/12/Add.1, 16.10.1979.

ExCom, *Conclusion No. 22 (XXII) – 1981*, A/36/12/Add.1, 21.10.1981.

ExCom, *Conclusion No. 109 (LXI) – 2009*, A/AC.96/1080, 8.12.2009.

ExCom, *Protracted Refugee Situations*, EC/54/SC/CRP.14, 12.06.2004.

Komisja Europejska, *Sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej i Rady. Piętnaste sprawozdanie w sprawie relokacji i przesiedleń*, COM(2017) 465 final.

KPC, *General Comment No. 20: Article 7*, 10.03.1992,
<http://www.refworld.org/docid/453883fb0.html> [dostęp: 07.07.2021].

KPC, *General Comment No. 27: Article 12 (Freedom of Movement)*, 2.11.1999,
<https://www.refworld.org/docid/45139c394.html> [dostęp: 07.07.2021].

KPM, *Expulsion of Aliens*, A/CN.4/L.832, 30.05.2014.

MKCK, *IHL Database. Customary IHL, Rule 74. Chemical Weapons*, https://ihl-databases.icrc.org/customary-ihl/eng/docs/v1_rul_rule74 [dostęp: 07.07.2021].

MKCK, *IHL Database. Customary IHL, Rule 132. Return of Displaced Persons*, https://ihl-databases.icrc.org/customary-ihl/eng/docs/v1_rul_rule132 [dostęp: 07.07.2021].

MKCK, *The ICRC's position regarding the issue of returns to Syria*,
<https://www.icrc.org/en/document/icrc-statement-todays-second-brussels-conference-syria>
[dostęp: 07.07.2021].

ONZ, *Status of Treaties. Chapter V: Refugees and Stateless Persons. 2. Convention relating to the Status of Refugees*, United Nations Treaty Collection 2021,
https://treaties.un.org/pages/ViewDetailsII.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=V-2&chapter=5&Temp=mtdsg2&clang=en [dostęp: 07.07.2021].

Rada Europejska, *EU-Turkey Statement, 18 March 2016*,
<https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/>
[dostęp: 07.07.2021].

Rada Europy, *Report of the fact-finding mission by Ambassador Tomaš Boček, Special Representative of the Secretary General on migration and refugees, to Spain, 18-24 March 2018*, SG/Inf(2018)25, https://www.ecoi.net/en/document/1443311.html#CLEAN_Toc521315632 [dostęp: 07.07.2021].

Rada, Rada Unii Europejskiej, Syria: *Declaration by the High Representative on behalf of the EU on the refugee conference in Damascus*, <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2020/11/10/syria-declaration-by-the-high-representative-on-behalf-of-the-eu-on-the-refugee-conference-in-damascus/> [dostęp: 07.07.2021].

UNHCR, *Framework for Durable Solutions for Refugees and Persons of Concern*, Geneva 2003, <https://www.unhcr.org/partners/partners/3f1408764/framework-durable-solutions-refugees-persons-concern.html> [dostęp: 07.07.2020].

UNRWA, *Consolidated Eligibility and Registration Instructions (CERI)*, <https://www.unrwa.org/what-we-do/eligibility-registration> [dostęp: 07.07.2021].

Literatura

Badalič V., Rejected Syrians: Violations of the Principle of "Non-Refoulement" in Turkey, Jordan and Lebanon, "Dve Domovni / Two Homelands" 2019, No. 49, https://www.researchgate.net/publication/330862203_Rejected_Syrians_Violations_of_the_Principle_of_Non-Refoulement_in_Turkey_Jordan_and_Lebanon [dostęp: 07.07.2021]. <https://doi.org/10.3986/dd.v0i49.7255>

Batrawi S., Uzelac A., Four ways in which Syrian regime controls refugee return. CRU Policy Brief, Netherlands Institute of International Relations 2018, <https://www.clingendael.org/publication/how-syrian-regime-controls-refugee-return-four-tools> [dostęp: 07.07.2021].

Battistin F., Leape V., Towards the Right to Work: A Guidebook for Designing Innovative Public Employment Programmes. Background and Experiences From the Syrian Refugee Crisis in Lebanon, Beirut 2017, https://www.ilo.org/beirut/publications/WCMS_559668/lang--en/index.htm [dostęp: 07.07.2021].

Betts A., International relations and forced migration, w: *The Oxford Handbook of Refugee and Forced Migration Studies*, eds E. Fiddian-Qasimiyeh et al., Oxford 2014.

Bonis Charancle J.M., Lucchi E., Incorporating the principle of "Do No Harm": How to take action without causing harm. Reflections on a review of Humanity & Inclusion's practices, Humanity & Inclusion, F3E 2018, https://www.alnap.org/system/files/content/resource/files/main/donoharm_pe07_synthesis.pdf [dostęp: 07.07.2021].

CBOS, Stosunek Polaków do przyjmowania uchodźców, Komunikat z badań nr 12/2016, Warszawa 2016.

CBOS, Stosunek Polaków do przyjmowania uchodźców, Komunikat z badań nr 172/2015, Warszawa 2015.

De Waal A., *Evil Days. 30 Years of War and Famine in Ethiopia*, Human Rights Watch 1991, <https://www.hrw.org/sites/default/files/reports/Ethiopia919.pdf> [dostęp: 07.07.2021].

Dewades S., Elbadawi I., Loayza N.V., *Growth after War in Syria*, World Bank Group 2019, <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/32219#> [dostęp: 07.07.2021]. <https://doi.org/10.1596/1813-9450-8967>

Divac Öberg M., The Legal Effects of Resolutions of the UN Security Council and General Assembly in the Jurisprudence of the ICJ, "European Journal of International Law" 2005, No. 5(16).

<https://doi.org/10.1093/ejil/chi151>

Dmochowski T., Zewnętrzni aktorzy i ich interesy jako czynniki wojny domowej w Syrii (wiosna 2011 - wiosna 2014), "Colloquium Wydziału Nauk Humanistycznych i Społecznych Akademii Marynarki Wojennej" 2015, nr 2, s. 101-144.

Elitok S.P., Three Years On: An Evaluation of the EU-Turkey Refugee Deal, "MiReKoc Working Papers" 2019, No. 4, https://mirekoc.ku.edu.tr/wp-content/uploads/2019/04/Mirekoc_Elitok_2019_Report_ThreeYearsOn-AnEvaluationOfTheEU-TurkeyRefugeeDeal.pdf [dostęp: 07.07.2021].

European Asylum Support Office (EASO), The Push and Pull Factors of Asylum-Related Migration. A Literature Review, Luxembourg 2016, <https://www.easo.europa.eu/file/push-and-pull-factors-asylum-related-migrationpdf> [dostęp: 07.07.2021].

Ferracioli L., The appeal and danger of a new refugee convention, "Social Theory and Practice" 2014, No. 1(40), s. 123-144. <https://doi.org/10.5840/soctheorpract20144016>

Foster M., The 'Ground with the Least Clarity': A Comparative Study of Jurisprudential Developments relating to 'Membership of a Particular Social Group', UNHCR Legal and Protection Policy Research Series, Geneva 2012, <https://www.unhcr.org/protection/globalconsult/4f7d8d189/> [dostęp: 07.07.2021].

Gierdz M., Szanse Kurdów na niepodległe państwo, "Pogranicze. Polish Borderlands Studies" 2016, nr 1(4), s. 123-145. <https://doi.org/10.25167/ppbs482>

Goodwin-Gill G.S., International Refugee Law - Yesterday, Today but Tomorrow?, w: The Future of Refugee Law: RLI Working Papers Series Special Edition (Papers 16-22), London 2016, https://rli.sas.ac.uk/sites/default/files/files/RLI_final.pdf [dostęp: 07.07.2021].

Goodwin-Gill G.S., Non-refoulement, Temporary Refuge, and the "New" Asylum Seekers, w: Refuge from Inhumanity? War Refugees and International Humanitarian Law, eds D.J. Cantor, J.F. Durieux, Leiden, Boston 2014.

Goodwin-Gill G.S., McAdam J., The Refugee in International Law, Oxford 2007.

Gottwald M., Burden Sharing and Refugee Protection, w: The Oxford Handbook of Refugee and Forced Migration Studies, eds E. Fiddian-Qasmiyeh et al., Oxford 2014.

Grześkowiak M., Transpozycja zasady non-refoulement do polskiego systemu ochrony uchodźców, "Studia Iuridica" 2018, nr 76, s. 199-217. <https://doi.org/10.5604/01.3001.0012.8619>

Gürer C., Refugee Perspectives on Integration in Germany, "American Journal of Qualitative Research" 2019, No 2(3), https://www.researchgate.net/publication/338106940_Refugee_Perspectives_on_Integration_in_Germany [dostęp: 07.07.2021]. <https://doi.org/10.29333/ajqr/6433>

Hammond L., 'Voluntary' repatriation and reintegration, w: The Oxford Handbook of Refugee and Forced Migration Studies, eds E. Fiddian-Qasmiyeh et al., Oxford 2014.

Hart H.L.A., Pojęcie prawa, tłum. J. Woleński, Warszawa 1998.

Hathaway J.C., Leveraging Asylum, "Texas International Law Journal" 2010, No. 3(45), s. 503-536.

Hathaway J.C., *Refugees and Asylum*, w: *Foundations of International Migration Law*, eds B. Opeskin, R. Perruchoud, J. Redpath-Cross J., Cambridge 2012.

Hathaway J.C., *The Global Cop-Out on Refugees*, "International Journal of Refugee Law" 2018, No. 4(30), s. 591-604. <https://doi.org/10.1093/ijrl/eev062>

Hathaway J.C., Neve R.A., *Making International Refugee Law Relevant Again: A Proposal for Collectivised and Solution-Oriented Protection*, „Harvard Human Rights Journal" 1997, No. 10, <https://repository.law.umich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2621&context=articles> [dostęp: 07.07.2021].

Hovil L., *Local Integration*, w: *The Oxford Handbook of Refugee and Forced Migration Studies*, eds E. Fiddian-Qasmiyeh E. et al., Oxford 2014.

Immenkamp B., *Syrian Crisis: Impact on Lebanon*. March 2017 Briefing, European Parliament Think Tank 2017, [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/599379/EPRS_BRI\(2017\)599379_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/599379/EPRS_BRI(2017)599379_EN.pdf) [dostęp: 07.07.2021].

Jaskiernia J., *The Legal Status of Climate Refugees*, w: *Wyzwania dla powszechnego systemu ochrony praw człowieka u progu trzeciej dekady XXI wieku*, red. J. Jaskiernia, K. Spryszak, Toruń 2021.

Joint Data Center on Forced Displacement, World Bank Group, UNHCR, *Compounding misfortunes. Changes in Poverty since the onset of COVID-19 on Syrian Refugees and Host Communities in Jordan, the Kurdistan Region of Iraq and Lebanon*, World Bank Group 2020, <https://www.worldbank.org/en/region/mena/publication/compounding-misfortunes-changes-in-poverty-since-the-onset-of-covid-19-on-syrian-refugees> [dostęp: 07.07.2021].

Khalidi R.I., *Observations on the Right of Return*, "Journal of Palestine Studies" 1992, No. 2(21), https://www.jstor.org/stable/2537217?seq=1#metadata_info_tab_contents [dostęp: 07.07.2021]. <https://doi.org/10.1525/jps.1992.21.2.00p00876>

Koser K., Kuschminder K., *Comparative Research on Assisted Voluntary Return and Reintegration of Migrants*, IOM 2015, <https://www.iom.int/comparative-research-assisted-voluntary-return-and-reintegration-migrants> [dostęp: 07.07.2021].

Lapidoth R., *Israel and the Palestinians: Some Legal Issues*, Jerusalem 2003, <https://jerusalemstitute.org.il/en/publications/israel-and-the-palestinians-some-legal-issues/> [dostęp: 07.07.2021].

Lapidoth R., *The Misleading Interpretation of Security Council Resolution 242 (1967)*, "Jewish Political Studies Review" 2011, No. 2/3(23), s. 7-17.

Lauterpacht E., Bethlehem D., *The Scope and Content of the Principle of Non-Refoulement: Opinion*, w: *Refugee Protection in International Law. UNHCR's Global Consultations on International Protection*, eds E. Feller, V. Türk, F. Nicholson, Cambridge 2009, <http://www.refworld.org/docid/470a33af0.html> [dostęp: 07.07.2021].

Mallison T., Mallison S.V., *The Right of Return*, "Journal of Palestine Studies" 1980, No. 3(9), https://www.jstor.org/stable/2536553?seq=1#metadata_info_tab_contents [dostęp: 07.07.2021]. <https://doi.org/10.1525/jps.1980.9.3.00p0226g>

McAdam J., *The Refugee Convention as a rights blueprint for persons in need of international protection*, UNHCR 2006, <https://www.refworld.org/docid/4ff15cd52.html> [dostęp: 07.07.2021].

Mikołajczyk B., Osoby ubiegające się o status uchodźcy: ich prawa i standardy traktowania, Katowice 2004.

Milner J., Protracted Refugee Situations, w: The Oxford Handbook of Refugee and Forced Migration Studies, eds E. Fiddian-Qasmiyeh E. et al., Oxford 2014.

Norwegian Refugee Council, Syrian refugees right to legal identity: implications for return, Norwegian Refugee Council 2017, <https://www.nrc.no/globalassets/pdf/briefing-notes/icla/final-syrian-refugees-civil-documentation-briefing-note-21-12-2016.pdf> [dostęp: 07.07.2021].

Norwegian Refugee Council i in., Dangerous ground. Syria's refugees face an uncertain future, 2018, <https://www.nrc.no/resources/reports/dangerous-ground---syrias-refugees-face-an-uncertain-future/> [dostęp: 07.07.2021].

Nowak M., McArthur E., The United Nations Convention Against Torture. Commentary, Oxford 2008. <https://doi.org/10.1093/law/9780199280001.001.0001>

OCHA, OCHA on Message: Humanitarian Principles, OCHA 2010, https://www.unocha.org/sites/dms/Documents/OOM_HumPrinciple_English.pdf [dostęp: 07.07.2021].

OCHA, Strategic Plan 2018-2021, New York 2018, <https://www.unocha.org/publication/strategic-framework/ocha-strategic-plan-2018-2021> [dostęp: 07.07.2021].

OECD, Principles for Good International Engagement in Fragile States & Situations, OECD 2007, <https://www.oecd.org/dac/conflict-fragility-resilience/docs/38368714.pdf> [dostęp: 07.07.2021].

ONZ, Draft articles on the expulsion of aliens, with commentaries, ONZ 2014, <https://www.refworld.org/docid/5539ef8e4.html> [dostęp: 07.07.2021].

Organizacja ds. Zakazu Broni Chemicznej, Report of the fact-finding mission regarding the incident of alleged use of toxic chemicals as a weapon in Douma, Syrian Arab Republic, on 7 April 2018, OPCW 2019, <https://www.opcw.org/sites/default/files/documents/2019/03/s-1731-2019%28e%29.pdf> [dostęp: 07.07.2021].

Perluss D., Hartman J.F., Temporary Refuge: Emergence of a Customary Norm, "Virginia Journal of International Law" 1986, No. 26, s. 551-626.

Pieniążek P., Po kalifacie. Nowa wojna w Syrii, Wołowiec 2019.

Potyrała A., Kryzys migracyjny 2015+. Między solidarnością a partykularyzmem, Poznań 2019.

Potyrała A., Unijny system relokacji w sprawozdaniach Komisji Europejskiej. Ocena i perspektywy, "Przegląd Polityczny" 2018, nr 2, s. 71-90. <https://doi.org/10.14746/pp.2018.23.2.5>

Pound R., Law in Books and Law in Action, "American Law Review" 1910, No. 44, <https://www.scribd.com/document/354119384/POUND-Law-in-Books-and-Law-in-Action> [dostęp: 07.07.2021].

Prawo międzynarodowe publiczne, red. B. Sonczyk, A. Łazowski, A. Zawadzka-Łojek, Warszawa 2018.

Raubo J., Umiejędźnrodowiony konflikt w Syrii oraz jego implikacje regionalne, w: Stosunki Międzynarodowe w Regionie Bliskiego Wschodu. Uwarunkowania Wewnętrzne i Zewnętrzne, red. P. Osiewicz, Warszawa 2016.

Quigley J., Displaced Palestinians and a Right of Return, "Harvard International Law Journal" 1998, No. 1(39), <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/hilj39&div=8&id=&page=> [dostęp: 07.07.2021].

Reklajtis E., Liban między wojną i pokojem. Problemy współczesności, Warszawa 2003.

Sandoz Y., The International Committee of the Red Cross as guardian of international humanitarian law, MKCK 1998, <https://www.icrc.org/en/doc/resources/documents/misc/about-the-icrc-311298.htm> [dostęp: 07.07.2021].

Schuck P.H., Refugee Burden-Sharing: A Modest Proposal, "Yale Journal of International Law" 1997, nr 2 (22), https://digitalcommons.law.yale.edu/fss_papers/1694/ [dostęp: 07.07.2021].

van Selm J., Refugee Resettlement, w: The Oxford Handbook of Refugee and Forced Migration Studies, eds E. Fiddian-Qasmiyeh E. et al., Oxford 2014.

Sikora Penazzi J., Sieroszevska K., Popularny słownik francusko-polski, polsko-francuski, Warszawa 2010.

Syrian Network for Human Rights, The Syrian Regime Prevents Hundreds of Syrians from Returning from Lebanon to Their Homeland, Syrian Network for Human Rights 2020, <https://sn4hr.org/blog/2020/09/09/55433/> [dostęp: 07.07.2021].

Szklanna A., Najnowsze tendencje w orzecznictwie EKPC dotyczącym ochrony praw cudzoziemców w kontekście wydaleń z terytorium państw stron EKPC, w: Status cudzoziemca w Polsce wobec współczesnych wyzwań międzynarodowych, red. D. Pudzianowska, Warszawa 2016.

Szpak A., O wykładni międzynarodowego prawa traktatowego i zwyczajowego (z uwzględnieniem międzynarodowego prawa humanitarnego), "Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny" 2008, nr 1 (LXX), s. 73-86.

Szymańska J., Strategia Unii Europejskiej wobec kryzysu migracyjnego: priorytety, bariery, efekty, "Studia BAS" 2017, nr 3 (51), s. 159-186.

The World Bank, The Toll of War. The Economic and Social Consequences of the Conflict in Syria, The World Bank 2017, <https://www.worldbank.org/en/country/syria/publication/the-toll-of-war-the-economic-and-social-consequences-of-the-conflict-in-syria> [dostęp: 07.07.2021].

Türk V., Dowd R., Protection Gaps, w: The Oxford Handbook of Refugee and Forced Migration Studies, eds E. Fiddian-Qasmiyeh et al., Oxford 2014.

UNHCR, Advisory Opinion on the Extraterritorial Application of Non-Refoulement Obligations under the 1951 Convention relating to the Status of Refugees and its 1967 Protocol, UNHCR 2007, <https://www.refworld.org/docid/45f17a1a4.html> [dostęp: 07.07.2021].

UNHCR, Fifth regional survey on Syrian refugees' perceptions and intentions on return to Syria. Egypt, Iraq, Lebanon, Jordan - March 2019, UNHCR 2019, Fifth regional survey on Syrian refugees' [dostęp: 07.07.2021].

UNHCR, Germany. Fact Sheet, UNHCR 2021, https://www.unhcr.org/dach/wp-content/uploads/sites/27/2021/03/Bi-annual-fact-sheet-2021_Germany_1103_final-External.pdf [dostęp: 07.07.2021].

UNHCR, Global Appeal 2018-2019, UNHCR 2017, <https://www.unhcr.org/publications/fundraising/5a0c05027/unhcr-global-appeal-2018-2019-full-report.html> [dostęp: 07.07.2021].

UNHCR, Global Appeal. 2021 Update, UNHCR 2021, <https://www.unhcr.org/globalappeal2021/> [dostęp: 07.07.2021].

UNHCR, Global Trends. Forced Displacement in 2018, UNHCR 2019, <https://www.unhcr.org/5d08d7ee7.pdf> [dostęp: 07.07.2021].

UNHCR, Global Trends. Forced Displacement in 2019, UNHCR 2020, <https://www.unhcr.org/flagship-reports/globaltrends/globaltrends2019> [dostęp: 07.07.2021].

UNHCR, Global Trends. Forced Displacement in 2020, UNHCR 2021, <https://www.unhcr.org/flagship-reports/globaltrends> [dostęp: 07.07.2021].

UNHCR, Regional Operational Framework for Refugee Return to Syria, UNHCR 2019, <https://data2.unhcr.org/en/documents/download/71524> [dostęp: 07.07.2021].

UNHCR, Regional Refugee & Resilience Plan. In Response to the Syria Crisis. Annual Report 2018, UNHCR 2019, <https://data2.unhcr.org/en/documents/download/68557> [dostęp: 07.07.2021].

UNHCR, Sixth regional survey on Syrian refugees' perceptions and intentions on return to Syria. Egypt, Iraq, Lebanon, Jordan - March 2021, UNHCR 2021 <https://data2.unhcr.org/en/documents/details/85739> [dostęp: 07.07.2021].

UNHCR, Syria Fact Sheet. September 2020, UNHCR 2020, <https://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/unhcr-syria-fact-sheet-september-2020> [dostęp: 07.07.2021].

UNHCR, Syrian Arab Republic: COVID-19 Response 2020 Fact Sheet, UNHCR 2021, <https://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/syrian-arab-republic-covid-19-response-2020-fact-sheet> [dostęp: 07.07.2021].

UNHCR, UNICEF, WFP, VASyR 2019. Vulnerability Assessment of Syrian Refugees in Lebanon, Inter-Agency Coordination, UNHCR, UNICEF, WFP 2020, <https://data2.unhcr.org/en/documents/details/73118> [dostęp: 07.07.2021].

UNHCR, UNICEF, WFP, VASyR 2020. Vulnerability Assessment of Syrian Refugees in Lebanon, Inter-Agency Coordination, UNHCR, UNICEF, WFP 2021, <http://ialebanon.unhcr.org/vasyr/#/> [dostęp: 07.07.2021].

United Nations Economic and Social Commission for Western Asia, Poverty in Lebanon: Solidarity is vital to address the impact of multiple overlapping shocks, E/ESCWA/2020/Policy Brief.15, https://www.unescwa.org/sites/www.unescwa.org/files/20-00268_pb15_beirut-explosion-rising-poverty-en.pdf [dostęp: 07.07.2021].

Walsch Ch., An East-West Divide in the European Union? The Visegrad Four States in Search of the Historical Self in National Discourses on European Integration, "Politics in Central Europe", 2018, No. 2(14), <https://www.researchgate.net/publication/327723534> [dostęp: 07.07.2021]. <https://doi.org/10.2478/pce-2018-0015>

Wejksznier A., Państwo Islamskie. Narodziny Nowego Kalifatu?, Warszawa 2016.

Wejksznier A., Terroryzm jako główne źródło zagrożenia dla stabilności w regionie bliskowschodnim, w: Stosunki Międzynarodowe w Regionie Bliskiego Wschodu. Uwarunkowania Wewnętrzne i Zewnętrzne, red. P. Osiewicz, Warszawa 2016.

WFP, Syria Country Brief, November 2019, WFP 2019, <https://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/wfp-syria-country-brief-november-2019> [dostęp: 07.07.2021].

WFP, Syria Country Brief, November 2020, WFP 2020, <https://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/wfp-syria-country-brief-november-2020> [dostęp: 07.07.2021].

Wieruszewski R., Wiśniewski L., w: Międzynarodowy pakt praw obywatelskich (osobistych) i politycznych. Komentarz, red. A. Gliszczyńska-Grabias i in., Warszawa 2012.

Wierzbicki B., Uchodźcy w prawie międzynarodowym, Warszawa 1993.

Wojnowska-Radzińska J., Status cudzoziemca w Konstytucji RP w świetle międzynarodowych standardów ochrony praw człowieka, w: Status Cudzoziemca w Polsce Wobec Współczesnych Wyzwań Międzynarodowych, red. D. Pudzianowska, Warszawa 2016.

Yahya M., Kassir J., El-Hariri K., Unheard Voices: What Syrian Refugees Need to Return Home, Washington D.C., Beirut 2018, https://carnegieendowment.org/files/Yahya_UnheardVoices_INT_final.pdf [dostęp: 07.07.2021].

Yazgan P., Sirkeci I., Eroglu Utku D., Editorial: Syrian crisis and migration, "Migration Letter" 2015, No. 3(12), https://www.researchgate.net/publication/316859325_Editorial_Syrian_crisis_and_migration [dostęp: 07.07.2021]. <https://doi.org/10.33182/ml.v12i3.273>

Zetter R., Protecting environmentally displaced people. Developing the capacity of legal and normative frameworks. Research report, Oxford 2009, <https://www.rsc.ox.ac.uk/files/files-1/rr-protecting-environmentally-displaced-people-2011.pdf> [dostęp: 02.02.2021].

Publicystyka i materiały internetowe

Abadi C., *Why is Turkey Fighting Syria's Kurds?*, „Foreign Policy” 2019, <https://foreignpolicy.com/2019/10/17/turkey-claim-syrian-kurds-terrorists-not-isis-ypg-pkk-sdf/> [dostęp: 07.07.2021].

Abdullah H., *Refugees return to Syria from Lebanon in Hezbollah-mediated deal*, „Reuters” 2017, <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-lebanon/refugees-return-to-syria-from-lebanon-in-hezbollah-mediated-deal-idUSKBN19X1Y6> [dostęp: 07.07.2021].

Alderman L., Ewing J., *A Bankrupt Greece is Struggling to Stay Afloat*, „The New York Times” 2015, <https://www.nytimes.com/2015/07/02/business/a-bankrupt-greece-is-struggling-to-stay-afloat.html> [dostęp: 07.07.2021].

Al Jazeera [2020], *Coronavirus: Travel restrictions, border shutdowns by country*, <https://www.aljazeera.com/news/2020/6/3/coronavirus-travel-restrictions-border-shutdowns-by-country> [dostęp: 07.07.2021].

Amnesty International [2017], *Refugees at heightened risk of refoulement under Turkey's state of emergency*, Amnesty International Public Statement, EUR 44/7157/2017, 22.09.2017 r., <https://www.amnesty.org/en/documents/eur44/7157/2017/en/> [dostęp: 07.07.2021].

Amnesty International [2019], *Lebanon: Authorities must immediately halt deportation of Syrian refugees*, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2019/08/lebanon-authorities-must-immediately-halt-deportation-of-syrian-refugees/> [dostęp: 07.07.2021].

Amnesty International [2019], *Q&A: Why are returns of refugees from Lebanon to Syria premature?*, Amnesty International Public Statement, MDE 18/0481/2019, <https://www.amnesty.org/en/documents/mde18/0481/2019/en/> [dostęp: 07.07.2021].

Amnesty International [2020], *Syria: Lack of adequate COVID-19 response puts thousands of lives at risk*, https://www.amnesty.org/en/latest/news/2020/11/syria-lack-of-adequate-covid-19-response-puts-thousands-of-lives-at-risk/?utm_source=TWITTER-IS&utm_medium=social&utm_content=4128483352&utm_campaign=Other&utm_term=News-No [dostęp: 07.07.2021].

BBC [2018], *Eastern Ghouta Syria: The neighbourhoods below the bombs*, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-43154146> [dostęp: 07.07.2021].

BBC [2020], *Explainer: Israel, annexation and the West Bank*, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-52756427> [dostęp: 07.07.2021].

BBC [2020], *Greek plan to stop migrant boats with floating barriers*, <https://www.bbc.com/news/world-europe-51308506> [dostęp: 07.07.2021].

BBC [2020], *Turkish soldiers killed in Syrian army shelling in Idlib*, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-51354545> [dostęp: 07.07.2021].

Christou W., Shaar K., *2021 budget reveals the depth of Syria's economic woes*, „Atlantic Council” 2020, <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/2021-budget-reveals-the-depth-of-syrias-economic-woes/> [dostęp: 07.07.2021].

Connor P., Krogstad J. M., *About six-in-ten Syrians are now displaced from their homes*, „Pew Research Center” 2016, <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2016/06/13/about-six-in-ten-syrians-are-now-displaced-from-their-homes/> [dostęp: 07.07.2021].

Crowley D., Halbfinger D.M., *Trump Releases Mideast Peace Plan That Strongly Favors Israel*, „The New York Times” 2020, <https://www.nytimes.com/2020/01/28/world/middleeast/peace-plan.html> [dostęp: 07.07.2021].

Duvar English [2017], *Erdogan says Astana process collapsed, it should be revived*, <https://www.duvarenglish.com/diplomacy/2020/01/29/erdogan-says-astana-process-collapsed-it-should-be-revived/> [dostęp: 07.07.2021].

Encyclopedia Britannica, Arab-Israeli Wars, <https://www.britannica.com/event/Arab-Israeli-wars> [dostęp: 07.07.2021].

Encyclopedia Britannica, Syrian Civil War, <https://www.britannica.com/event/Syrian-Civil-War/Civil-war> [dostęp: 07.07.2021].

European Commission [2021], *Ten years into the conflict: Syrian integration in Europe*, <https://ec.europa.eu/migrant-integration/news/ten-years-into-the-conflict-syrian-integration-in-europe> [dostęp: 07.07.2021].

France24 [2020], *Damascus holds Russia-backed conference on refugee returns*, <https://www.france24.com/en/live-news/20201111-damascus-holds-russia-backed-conference-on-refugee-returns> [dostęp: 07.07.2021].

Furcoi S., Najjar F., *We hardly ever leave : Life in Lebanon 's border town of Arsal*, „Al Jazeera” 2019, <https://www.aljazeera.com/indepth/inpictures/leave-life-lebanon-border-town-arsal-190120080313021.html> [dostęp: 07.07.2021].

Giuffrida A., *Migrants 'return to Libya by Italian boat could breach international law – UN*, „The Guardian” 2018, <https://www.theguardian.com/world/2018/jul/31/italian-ship-returned-rescued-people-to-libya-charity-says> [dostęp: 07.07.2021].

Hubbard B., *Syria Seeks Return of Refugees, but They Fear Leader 's Wrath*, „The New York Times” 2020, <https://www.nytimes.com/2020/11/12/world/middleeast/12syria-refugees-assad.html> [dostęp: 07.07.2021].

Hubbard B., Saad H., *Elaborate suicide attack hits Christian village in Lebanon*, „The New York Times” 2016, <https://www.nytimes.com/2016/06/28/world/middleeast/al-qaa-lebanon-suicide-bombers.html> [dostęp: 07.07.2021].

Human Rights Watch [2015], *If the Dead Could Speak. Mass Deaths and Torture in Syria 's Detention Facilities*, <https://www.hrw.org/report/2015/12/16/if-dead-could-speak/mass-deaths-and-torture-syrias-detention-facilities> [dostęp: 07.07.2021].

Human Rights Watch [2017], *Lebanon: Refugees in Border Zone at Risk*, <https://www.hrw.org/news/2017/09/20/lebanon-refugees-border-zone-risk> [dostęp: 07.07.2021].

Human Rights Watch [2019], *Rigging the System. Government Policies Co-Opt Aid and Reconstruction Funding in Syria*, <https://www.hrw.org/report/2019/06/28/rigging-system/government-policies-co-opt-aid-and-reconstruction-funding-syria> [dostęp: 07.07.2021].

Human Rights Watch [2021], *Israel and Palestine. Events of 2020*, <https://www.hrw.org/world-report/2021/country-chapters/israel/palestine#> [dostęp: 07.07.2021].

Ineli-Ciger M., *Will the Global Compact on Refugees Address the Gap in International Refugee Law Concerning Burden Sharing?*, „EJIL: Talk! Blog of the European Journal of International Law” 2018, <https://www.ejiltalk.org/will-the-global-compact-on-refugees-address-the-gap-in-international-refugee-law-concerning-burden-sharing/> [dostęp: 07.07.2021].

Info Migrants [2020], *Save the Children reports surge in sea crossings from Lebanon*, <https://www.infomigrants.net/en/post/27966/save-the-children-reports-surge-in-sea-crossings-from-lebanon> [dostęp: 07.07.2021].

Info Migrants [2020], *Syrians returned home from Lebanon*, <https://www.infomigrants.net/en/post/22822/syrians-returned-home-from-lebanon> [dostęp: 07.07.2021].

Kennedy N., John T., *Denmark passes law to move asylum centers outside the EU. It still needs another country to agree*, CNN 2021, <https://edition.cnn.com/2021/06/03/europe/denmark-asylum-seeker-offshore-intl/index.html> [dostęp: 07.07.2021].

Lang H., *Displacement and Despair: The Turkish Invasion of Northeast Syria*, „Refugees International” 2019, <https://www.refugeesinternational.org/reports/2019/11/12/displacement-and-despair-the-turkish-invasion-of-northeast-syria> [dostęp: 07.07.2021].

Lewis O., *Israel will not accept any Syrian refugees on its territory: defense minister*, „Reuters” 2018, <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-israel/israel-will-not-accept-any-syrian-refugees-on-its-territory-defense-minister-idUSKBN1JP10E> [dostęp: 07.07.2021].

Lund A., *Can a deal in Astana wind down the six-year Syrian war?*, „The New Humanitarian” 2017, <https://www.thenewhumanitarian.org/analysis/2017/05/05/can-deal-astana-wind-down-six-year-syrian-war> [dostęp: 07.07.2021].

Makovsky A., *Turkey’s Refugee Dilemma. Tiptoeing Toward Integration*, „Center for American Progress” 2019, <https://www.americanprogress.org/issues/security/reports/2019/03/13/467183/turkeys-refugee-dilemma/> [dostęp: 07.07.2021].

Middle East Eye [2017], *The 43 times US has used veto power against UN resolution on Israel*, <https://www.middleeasteye.net/news/43-times-us-has-used-veto-power-against-un-resolutions-israel> [dostęp: 07.07.2021].

Muftah [2017], *The „Butcher of Deir Ezzor”, Issam Zahreddine, Dies 1 Month After Threatening Syrian Refugees*, <https://muftah.org/issam-zahreddine-dies-one-month-threatening-syrian-refugees/#.XnZa625Fw2x> [dostęp: 07.07.2021].

Najjar F., *‘Abandoned, forgotten’: Syrian refugees plead for help in Arsal*, „Al Jazeera” 2019, <https://www.aljazeera.com/news/2019/01/forgotten-syrian-refugees-plead-arsal-190117093915125.html> [dostęp: 07.07.2021].

Nichols M., *Russia, backed by China, casts 14th U.N. veto on Syria to block cross-border aid*, „Reuters” 2019, <https://www.reuters.com/article/us-syria-security-un/russia-backed-by-china-casts-14th-u-n-veto-on-syria-to-block-cross-border-aid-idUSKBN1YO23V> [dostęp: 07.07.2021].

Physicians for Human Rights [2021], *Physicians for Human Rights’ Findings of Attacks on Health Care in Syria. Findings as of June 2021 – verification ongoing*, <https://syriamap.phr.org/#/en/findings> [dostęp: 07.07.2021].

Randhawa M., *Winter looms for Lebanon’s Syrian refugees*, „Human Rights Watch” 2019, <https://www.hrw.org/news/2019/12/20/winter-looms-lebanons-syrian-refugees> [dostęp: 07.07.2021].

Rayes A., Al-Ghazi S., *On the Return of Syrian Refugees*, „The Tahrir Institute for Middle East Policy” 2020, <https://timep.org/commentary/analysis/on-the-return-of-syrian-refugees/> [dostęp: 07.07.2021].

Reuters [2018], *Syrian Observatory says war has killed more than half a million*, <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria/syrian-observatory-says-war-has-killed-more-than-half-a-million-idUSKCN1GO13M> [dostęp: 07.07.2021].

Reuters [2019], *U.N. agency calls for more access in Syria to help refugees return*, <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-refugees-grandi/u-n-agency-calls-for-more-access-in-syria-to-help-refugees-return-idUSKBN1QQ0JM> [dostęp: 07.07.2021].

Rodenhäuser T., *The Principle of non-refoulement in the migration context: 5 key points*, „MKCK” 2018, <https://blogs.icrc.org/law-and-policy/2018/03/30/principle-of-non-refoulement-migration-context-5-key-points/> [dostęp: 07.07.2021].

Specia M., *Syrian Offensive Leaves Thousands Stranded at Jordan’s Closed Border*, „The New York Times” 2018, <https://www.nytimes.com/2018/06/30/world/middleeast/syria-jordan-border-daraa.html> [dostęp: 07.07.2021].

Stanford Encyclopedia of Philosophy [2020], *The Free Rider Problem*, <https://plato.stanford.edu/entries/free-rider/> [dostęp: 07.07.2021].

Syrian Observatory for Human Rights [2020], *On International Human Rights Day: Millions of Syrians deprived of their basic rights, and 593,000 people killed in nearly a decade of the Syrian Revolution*, <https://www.syriahr.com/en/195385/> [dostęp: 07.07.2021].

Szymczak J., *Waszczykowski: LGBT chce wpuścić tysiące imigrantów, którzy będą brać „socjal”*. *Piramidalny fałsz*, „OKO.press” 2019, <https://oko.press/waszczykowski-lgbt-chce-wpuszcic-tysiace-imigrantow-ktorzy-beda-brac-socjal-piramidalny-falsz/> [dostęp: 07.07.2021].

The Daily Star [2021], *Lebanese Army arrests 18 members of Daesh-linked cell*, <https://www.dailystar.com.lb/News/Lebanon-News/2021/Feb-01/516896-lebanese-army-arrests-18-members-of-daesh-linked-cell.ashx> [dostęp: 07.07.2021].

The Economist [2020], *Did they handle it? Five years after arrival, Germany’s refugees are integrating*, <https://www.economist.com/europe/2020/08/25/five-years-after-arrival-germanys-refugees-are-integrating> [dostęp: 07.07.2021].

The Independent [2018], *Damascus is slowly returning to normal... but for those nearby, life couldn’t be more different*, <https://www.independent.co.uk/arts-entertainment/photography/damascus-life-conflict-civil-war-ghouta-bashar-al-Assad-a8602736.html> [dostęp: 07.07.2021].

The Syrian Observer [2020], *Refugee Conference Kicks Off in Damascus*, <https://syrianobserver.com/EN/news/61874/refugee-conference-kicks-off-in-damascus.html> [dostęp: 07.07.2021].

The Tahrir Institute for Middle East Policy [2019], *TIMEP Brief: Conscription Law*, <https://timep.org/reports-briefings/timep-brief-conscription-law/> [dostęp: 07.07.2021].

The Tahrir Institute for Middle East Policy [2020], *Explainers. Part 2: Detrimental conditions inside Syria*, <https://timep.org/explainers/part-2-detrimental-conditions-inside-syria/> [dostęp: 07.07.2021].

The Times of Israel [2019], *200 corpses found in mass grave in Syria’s Raqqa*, <https://www.timesofisrael.com/200-corpse-found-in-mass-grave-in-syrias-raqqa/> [dostęp: 07.07.2021].

Thépaut C., *Another Painful Compromise on Humanitarian Assistance in Syria*, „The Washington Institute for Near East Policy” 2020, <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/another-painful-compromise-humanitarian-assistance-syria> [dostęp: 07.07.2021].

UNHCR [2017], *Concerns about displaced people from Ar Raqqa, UNHCR provides response in northern Syria*, <https://www.unhcr.org/sy/11051-concerns-displaced-people-ar-raqqa-unhcr-provides-response-northern-syria.html> [dostęp: 07.07.2021].

UNHCR [2020], *Figures at a Glance. Statistical Yearbooks*, <https://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html> [dostęp: 07.07.2021].

UNHCR [2020], *UN High Commissioner for Refugees appeals for safety for civilians trapped in Idlib*, <https://www.unhcr.org/news/press/2020/2/5e4e51d04/un-high-commissioner-refugees-appeals-safety-civilians-trapped-idlib.html> [dostęp: 07.07.2021].

UNHCR [2021], *Resettlement data*, <https://www.unhcr.org/resettlement-data.html> [dostęp: 07.07.2021].

UNHCR Operational Portal [2021], *Refugee Situations: Mediterranean Situation*, <https://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean> [dostęp: 07.07.2021].

UNHCR Operational Portal [2021], *Syria Regional Refugee Response: Durable Solution*, https://data2.unhcr.org/en/situations/syria_durable_solutions [dostęp: 07.07.2021].

UN News [2020], *Syria's Idlib could be the worst humanitarian crisis of the 21st century: OCHA*, <https://news.un.org/en/audio/2018/09/1019042> [dostęp: 07.07.2021].

UN News [2020], *Syria: UN food relief agency 'doing everything we can' to reach Idlib civilians*, <https://news.un.org/en/story/2020/03/1058651> [dostęp: 07.07.2021].

UNRWA [2020], *UNRWA in figures 2019-2020*, <https://www.unrwa.org/resources/about-unrwa/unrwa-figures-2019-2020> [dostęp: 07.07.2021].

Vohra A., *Are Europe's Syrians Still Refugees?*, „Foreign Policy” 2021, <https://foreignpolicy.com/2021/03/25/are-europes-syrians-still-refugees/> [dostęp: 07.07.2021].

WFP [2020], *More Syrians than ever before in the grip of hunger and poverty*, <https://www.wfp.org/news/more-syrians-ever-grip-hunger-and-poverty> [dostęp: 07.07.2021].

World Population Review [2021], *Debt to GDP Ratio by Country*, <https://worldpopulationreview.com/countries/countries-by-national-debt> [dostęp: 07.07.2021].

Youssef H., *10 Things To Know: Biden's Approach to the Israeli-Palestinian Conflict*, „United States Institute for Peace” 2021, <https://www.usip.org/publications/2021/06/10-things-know-bidens-approach-israeli-palestinian-conflict> [dostęp: 07.07.2021].